

A 2022-es magyarországi utolsó (?) „hagyományos” népszámlálás eredményei és problémái

Minden szempontból rendkívüli volt a 2022-es magyarországi népszámlálás. A népszámlálást eredetileg 2021-ben kellett volna lebonyolítani az Európai Unió statisztikai rendelete és a magyar országgyűlés népszámlálási törvénye értelmében. A COVID-19 járvány miatt ez mégsem valósult meg. A járványra tekintettel egy évvel elhalasztották az országos összeírást. A kiegyezés, az 1870-es első modern magyarországi népszámlálás óta ilyen kizárólag a 1940-es évtizedben, a második világháborút övező viharos történelmi időkben fordult elő. Igaz, akkor kétszer is. 1940 helyett 1941-ben és 1950 helyett 1949-ben tartották meg a népszámlálást.

A másik különlegessége ennek a népszámlálásnak, hogy a KSH bejelentése szerint ez volt az utolsó hagyományos (hibrid) összeírás. Azért volt hibrid összeírás, mert először lehetett kitölteni a kérdőíveket számítógépen online. Csak ez után mentek ki azokba a háztartásokba a kérdezőbiztosok, ahol nem töltötték ki vagy nem megfelelően töltötték ki a kérdőíveket. A továbbiakban nem keresik meg az ország lakóit, hogy a kérdőívekre ők válaszoljanak, hanem a különböző állami nyilvántartásokból fogják az adatokat generálni. Ennek az oka a magas költség, az egyre nehezedő válaszadási szándék és a fejlett informatikai technika kínálta lehetőségek. A szakemberek egy része, így jómagam is némileg kételkedve tekintünk a szándékolt újításra. Nem azért, mert minden újítás elé gyanakodva tekintenek az emberek és inkább ragaszkodnak a megszokotthoz, hanem azért, mert mind a személyes tapasztalatok, mind a térségünkben zajló társadalmi folyamatok óvatosságra intenek. Hogy pontosan mire is gondolok, el kell mesélnem egy személyes tapasztalatomat a népszámlálásról.

Mint olyan, akit különösen érdekelt a népszámlálás folyamata, elég korán, október elején kitöltöttem online a népszámlálási kérdőívet. Ennek megfelelően, mint aki jól végezte dolgát, úgy tekintettem az ügyre. Tudtam, hogy az adatok még hosszú hónapokig nem lesznek meg. Egyszer csak egy késő novemberi napon csengetnek. Eleve szokatlan volt, hogy nem a kaputelefonon, hanem a lakásajtón szólalt meg a csengő. Egy nagyon kedves, jól öltözött idősebb hölgy állt az ajtóban. Mutatta rögtön a népszámlálói igazolványát és bemutatkozott. Csodálkoztam, hiszen én kitöltöttem az online kérdőívet. Mire mondta, hogy csak ellenőrzés gyanánt csengetett be, mert az a négy ház, amelyiknek az egyikében lakom, teljesen hiányzik a KSH nyil-

vántartásából. Én, mint állampolgár, a népszámlálást alapján megkaptam az online kérdőívet, de az ingatlan, ami az 1960-as évek végén épült, nem került fel a KSH nyilvántartásába. Közel 40 lakás nem szerepelt a nyilvántartásban. Ráadásul nem valahol az alföldi pusztákon vagy a zalai dombság erdeiben megbújó tanyavilágról van szó, hanem az egyik belső budapesti kerületről.

Az elmúlt évszázadban végzett népszámlálások is heroikus erőfeszítést és munkát igényeltek a statisztikusoktól és a számlálóbiztosoktól. Viszont két ok miatt sokkal könnyebb volt akkor a munkájuk, mint napjainkban. Egyrészt sokkal kisebb volt a mobilitás. Sem a közlekedési eszközök és lehetőségek nem voltak olyan fejlettek, sem az emberek mobilitási hajlandósága nem volt olyan nagy, mint napjainkban. Ráadásul egy nagyon komoly állami és hatósági kontrol ellenőrizte az emberek mozgását. Mindenütt határok voltak. A lakóhelyváltoztatást azonnal be kellett jelenteni. Az idegeneket az utcán megállították és ellenőrizték az erre szakosodott hatóságok. Szerencsére ennek a világnak már vége van.

A másik ok, hogy az emberek ma nem tekintik kötelességüknek, hogy az államilag előírt feladataikat teljesítsék: A nálunk jóval szerencsésebb északi és nyugat-európai országokkal szemben térségünkben az állam által meghatározott kötelezettségeket csak inkább ajánlásoknak tekintik az állampolgárok. Igaz, tőlünk keletre és délkeletre még annak se nagyon. Ennek a legjobb példája a COVID-19 elleni oltások felvétele és az ezzel kapcsolatos oltásellenes mozgalmak. Míg tőlünk nyugatra 80% fölötti az átoltottság, addig nálunk és a térségben 60-65%, míg a Balkánon 30-40%-os.¹

Már az online kérdőívkitöltés is felvet kérdéseket. Az elmúlt 10 év közvéleménykutatási és választási exit poll eredményei egyre nagyobb tévedéseket hoztak. Ennek nyilván több oka is van, de az egyik feltétlenül az, hogy a telefonos és online kérdezés alkalmával a válaszadók sokkal inkább hajlamosak valótlanosságot mondani. A személyes kérdezés esetén a legmegbízhatóbb az eredmény. A térségünkben az online adatbázisok esetében sem jobb a helyzet. Az olvasónak sem kell magyarázni, hogy bejelentett lakcím és a lakóhely esetében Magyarországon a nyilvántartott adatok és a valóság még csak köszönőviszonyban sincsenek. Hasonló a helyzet az igen jelentős külföldi munkavállalás miatt a társadalombiztosítási adatokkal. Ennek lett a következménye, hogy a KSH népszámlálási oldalán az alábbi bekezdést olvashatta az érdeklődő 2022. november 8-tól: „Lezárult a 2022. évi népszámlálás harmadik, és egyben utolsó szakasza. A határidőig 4,6 millió lakás- és 9,2 millió személyi kérdőív érkezett be, a végleges eredményt állami adatbázisok felhasználásával állapítja meg a KSH. Várhatóan az idej volt az utolsó hagyományos népszámlálás Magyarországon. A tervek szerint a következő összeíráshoz az adatokat már kizárólag adminisztratív források feldolgozásából fogja kinyerni a statisztikai hivatal” (Központi Statisztikai Hivatal, 2022). Majd 2023. február 16-án teljesen meglepő módon a következő bejegyzés jelent meg ugyanott: „2022. október 1-jén, a népszámlálás eszmei időpontjában Magyarország népessége 9 millió 604 ezer fő volt, a lakások száma pedig 4 millió 593 ezer” (Központi Statisztikai Hivatal, 2023).

Azt még csak megértjük, hogy a 4,6 millió összeírt lakás száma 7 ezerrel csökkent. Hiszen lehetnek többszörösen előforduló adatok. Lehetnek nem lakáscélú épületek, amelyeket tévesen lakásként vettek nyilvántartásba. Ez az összeírt ingatlanok 0,15 százaléka, ami még elfogadható mértékű hiba. Ráadásul teljesen életszerű, hogy egy utólagos felülvizsgálat az összeszámolt mennyiséget csökkenti. Viszont az már erős fejtörést okozhat az olvasónak, hogy a 9,2 millió beérkezett személyi kérdőív alap-

ján hogyan sikerült 9 millió 604 ezer főt összeszámolni, mint az ország lakosságát. Egyes kérdőíveken több személyt is regisztráltak? NEM! „Az eredmények mielőbbi közléséhez az is hozzájárul, hogy a hiányzó adatokat állami adatbázisokból pótolja a hivatal, tájékoztatott Vukovich Gabriella, a KSH elnöke” (Központi Statisztikai Hivatal, 2023). Ezek szerint több mint 400 ezer ember nem online kérdőíven válaszolt vagy személyesen a kérdezőbiztosok segítségével, hanem valamilyen adatbázisban szereplő adatok alapján feltételezték, hogy létezik. Nyilván a nem kötelező kérdések esetében, vallás, nemzetiség és egészségi állapot az adatbázisokból nem adtak választ. Ez 4,4 százaléka a „hagyományosan”, értsd online vagy személyesen összeírt népességnek. Összességében elmondható, hogy az elmúlt évtizedekben bekövetkezett változások, a térségre és az országra jellemző „sajátos” állampolgári tudatosság és a technológiai változások együttvéve komoly kihívásokat jelentettek a 2022-es népszámlálás kivitelezése, és jelentenek jövőben tervezett népszámlálások megvalósításának módozatai tekintetében. A népszámlálások fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Ellentétben azokkal a véleményekkel, akik ezt egyfajta állami beavatkozásnak tekintik a magánszférába, a népszámlálás a tervezhető társadalmi működés egyik legfontosabb sarokköve. Hangzatosan azt mondhatnánk, hogy a modern nyugati civilizált lét alapja. Ahogy ezt maga a KSH a népszámlálás lezárását bejelentő cikke írja: „A következő időszakban a döntéshozókat támogató elemzők, a tudományos kutatók, a gazdasági élet szereplői kiterjedten használják majd ezeket az adatokat a stratégia-alkotásban, fejlesztések megalapozásában. Ezen túlmenően minden statisztikai adatgyűjtésnek, minden reprezentatív társadalomtudományi- vagy piackutatásnak a most kinyert adatok adják a kiindulópontját. Emellett a jelenlegi népszámlálás, illetve az abból tovább vezetett népesség lesz az alapja például az olyan mutatóknak, mint az egy főre jutó GDP, vagy az egy főre jutó jövedelem vagy fogyasztás. A népszámlálás eredményei megbízható alapot nyújtanak nemcsak az egész országot, hanem az egyes településeket, valamint a szűkebb lakóközösséget érintő gazdasági, társadalmi és területfejlesztési döntések előkészítéséhez. Emellett fontos információkkal szolgálnak a helyi ellátási, szolgáltatási és infrastrukturális igényekről, de segítik a vállalkozásokat is, amelyek az eredmények ismeretében biztosabban, tudatos adathasználattal tervezhetik tevékenységüket, például egy új üzlet megnyitását vagy a helyi szolgáltatásaik bővítését”. Ez természetesen csak akkor igaz, ha sikerül a segítségével a valóságot kellően tükrözni, reprodukálni. Ehhez viszont szükség van az állampolgárok együttműködésére az egyik oldalon. Míg a másik oldalon arra, hogy az állampolgárok bizhassanak abban, hogy az állam nem fogja az így megszerzett információt az ő érdekeikkel ellentétes módon használni. Ehhez egyrészt szükség van egy minél szélesebb nemzeti konszenzusra a népszámlálás mikéntje tekintetében, és egy a mostaninál is sokkal szélesebb felvilágosító és tudatosító kampányra a lakosság együttműködéséért.

Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a fent leírt anomáliák és problémák ellenére a 2022. évi népszámlálás adatai jó kiindulópontot adnak a társadalmi tervezéshez és a társadalmi folyamatok mélyebb megértéséhez.

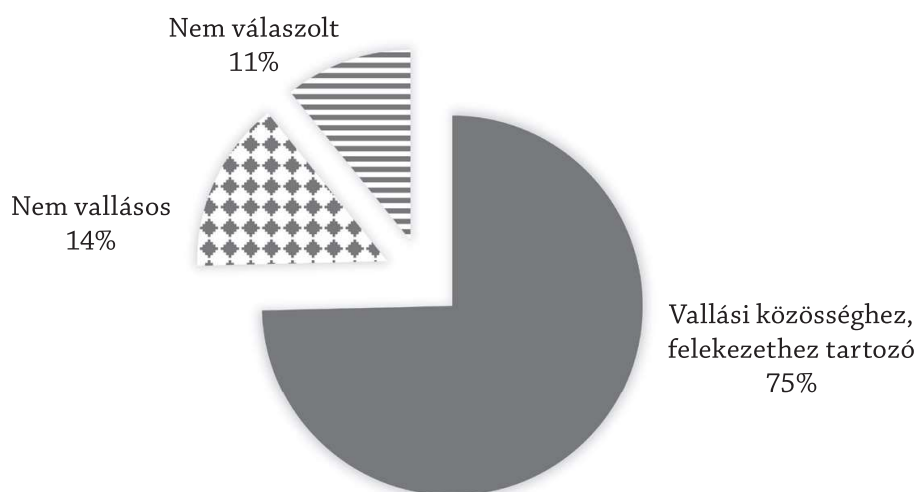
A magyarországi népszámlálás eredményei a vallási kérdés tekintetében

A fenti hosszú bevezetőt éppen az indokolja, hogy az olvasó kellően tisztában legyen a alábbiakban ismertetett eredmények környezetével. Ha a mostani népszámlálás eredményeit nem is tekintjük olyan tüpontosnak, mint a korábbi évtizedekben

megvalósultakat, azért összességében jól tükrözik a 2020-as évtized elejének magyar valóságát és azokat a folyamatokat, amik zajlanak a magyar társadalomban. Ez a tükör sokaknak nem éppen azt a képet mutatja, amit korábban remélt.

Elég csak a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensének a Válasz Online-nak adott interjúját idézni. „A hagyományos népegyház lemorzsolódásának vagyunk tanúi Magyarországon – kommentálja podcastunkban a múlt héten publikált népszámlálási adatokat Rosta Gergely. [...] Magyarországon a nem válaszolás növekedése leginkább a katolikusokat érintette, és ami még érdekesebb, hogy kifejezetten a római katolikusokat. A görögkatolikusok esetében ez a nem válaszolás nem mutatható ki ilyen mértékben. [...] Úgy tűnik, mintha most a népegyház morzsolódna le a katolikus egyházon belül” (Rosta, 2023).

Népszámlálás Magyarország 2001.

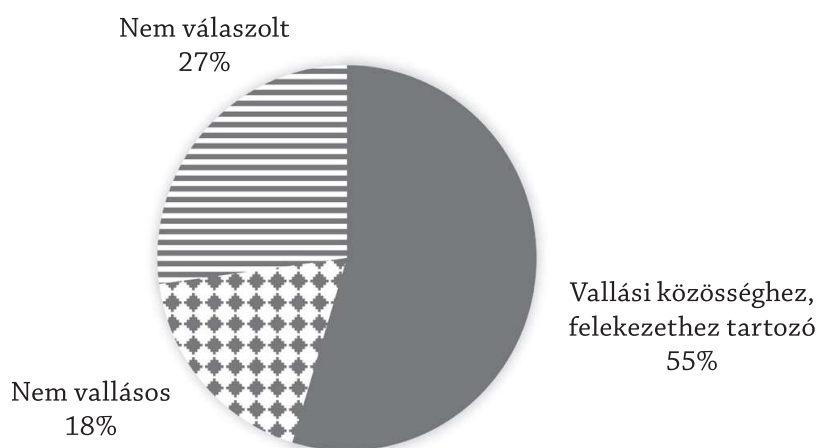
©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

A szocialista időszakot követően először a 2001-es népszámlálás során került sor arra, hogy a vallásra vonatkozóan is megkérdezzék a népszámlálás alkalmával összeírtakat. Ennek az az egyszerű magyarázata, hogy a népszámlálások előkészítése nem olyan rövid néhány hónap, mint a sima közvéleménykutatásoké. A népszámlálásokat egy hosszú, általában 3 éves előkészítő munka előzi meg.

Magáról a népszámlálásról és azon belül is a népszámlálási kérdőívről a Parlament által hozott törvény rendelkezik minden népszámlálás alkalmával. Az 1991-es népszámlálás esetében az eredeti kérdőívet még a szocializmus időszakában fogadták el. A rendszerváltás forгатagában már nem volt lehetőség a vallási kérdés beszúrására.

A 2001-es népszámlálás alkalmával a megkérdezettek 75%-a mondta, hogy tartozik valamelyik felekezethez. A nemvallásosak aránya tizennégy százalék volt. Tekintettel arra, hogy valamivel magasabb volt az ő arányuk, mint azoké, akik nem válaszoltak, könnyen az a benyomás keletkezett, hogy a két csoport között valamilyen hasonlóság, átmenet van. Úgy is mondhatnánk, hogy a nem válaszolók azért nem válaszolnak, mert valamiféle átmenetet képeznek a vallásosság és a tudatos ateizmus között. Tíz évvel később már világosan látszott, hogy nagy valószínűséggel ennél sokkal összetettebb a helyzet.

Népszámlálás Magyarország 2011.

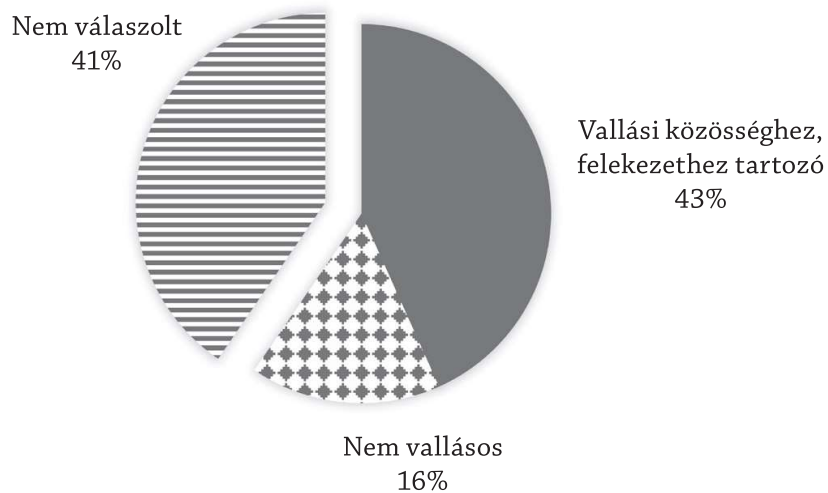
©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

A 2011-es népszámlálást nagy vita előzte meg. A 2009-es parlamenti többség még el-lenezte, hogy a vallási kérdés bekerüljön a népszámlálási kérdőívbe. A nullás években fokozatosan kifejeződő társadalmi folyamatok oda vezettek, hogy a vallásosság és az egyházak társadalmi szerepvállalása egyfajta politikai vízváltó szimbólummá vált Európa jónéhány államában. Sőt ekkor már globálisan előtérbe került a vallás, mint a politikai identitásképzés egyik meghatározó pillére. A vallásos-nemvallásos, a protes-táns-katolikus, katolikus-pünkösdisták, buddhista-muzulmán, és sok más vallási alapú ellentét egyre inkább meghatározó szerephez jutott a XXI. századi politikában. Így Ma-gyarországon az egyházakhoz való viszony is előtérbe került a nullás évtizedben.

A 2011-es népszámláláskor voltak olyanok, akik a nyilvánosság csatornáin és az éppen kibontakozóban lévő közösségi média felületein erős kampányt folytattak azért, hogy a vallási kérdésre, tekintettel arra, hogy az nem kötelező, ne válaszol-janak az állampolgárok. A 2011-es népszámlálás előkészítése során a Magyar Or-szágyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottságának ülésein, én ennek a cikknek a szerzője a MRE képviselőjeként személyesen igyekeztem elérni, hogy vala-milyen módon kerüljön be mégis a vallási kérdés. A vita egyik fázisában egy kom-promisszumos javaslattal álltam elő, mert úgy tűnt, van esély a megegyezésre. Azt a javaslatot tettem, hogy a korábban használt kérdés „Vallása, hitfelekezete?” (Köz-ponti Statisztikai Hivatal, 2001) helyett az Európai Értékrendvizsgálatban használt „Mely vallási közösséghez, felekezethez tartozónak érzi magát?” (Központi Statisz-tikai Hivatal, 2011) kérdést tegye fel a népszámlálás. A 2010-ben megválasztott új országgyűlés végül ezt a kérdést illesztette be utólag a már korábban elfogadott nép-számlálási kérdőívbe.

A 2011-es népszámlálás vallási eredményei sokakat meglepettettek. A magu-kat vallási közösséghez sorolók arányának 20%-os csökkenése lényegesen magasabb volt, mint az előzetes várakozás. Habár a nemvallásosok aránya is nőtt valamennyit (4%), de az igazán markáns növekedés a nem válaszolók mértékében volt. Az okok keresésekor a népszámlálás átpolitizálódása mellett olyanok is voltak, akik részben a kérdésfeltevés megváltozásában igyekeztek magyarázatot találni.

Népszámlálás Magyarország 2022.

©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

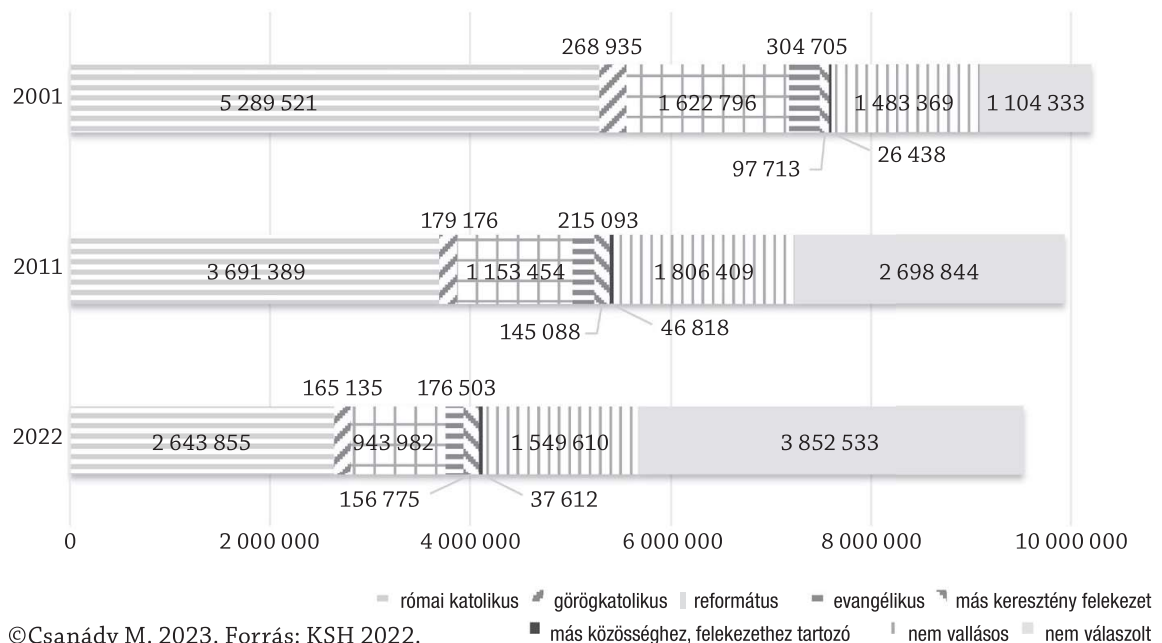
A 2022-es népszámlálás vallási eredményében nemcsak az a meglepő, hogy a válaszadóknak kevesebb mint a fele, 43% vallotta magát vallási közösséghez, felekezethez tartozónak, még úgy is, ha az adatbázisból utólag kiegészített 4,4 százalékot leszámolom, hanem az is, hogy a magukat tudatosan és határozottan nem vallásosoknak vallók aránya is lecsökkent. 2022-es népszámlálási kérdőív nagyjából visszatért a 2001-es kérdéshez. „Mi a vallása, felekezete?” (Központi Statisztikai Hivatal, 2022)

14

A népszámlálás a felekezetek szempontjából

A lakosságon belüli százalékos adat némileg csalóka is lehet, hiszen míg 2001-ben majdnem 10,2 millió embert számolt össze a népszámlálás, addig a 2022-es népszámlálás 9,6 millió fővel kalkulál. Ezért érdemes megvizsgálni az abszolút számosságot.

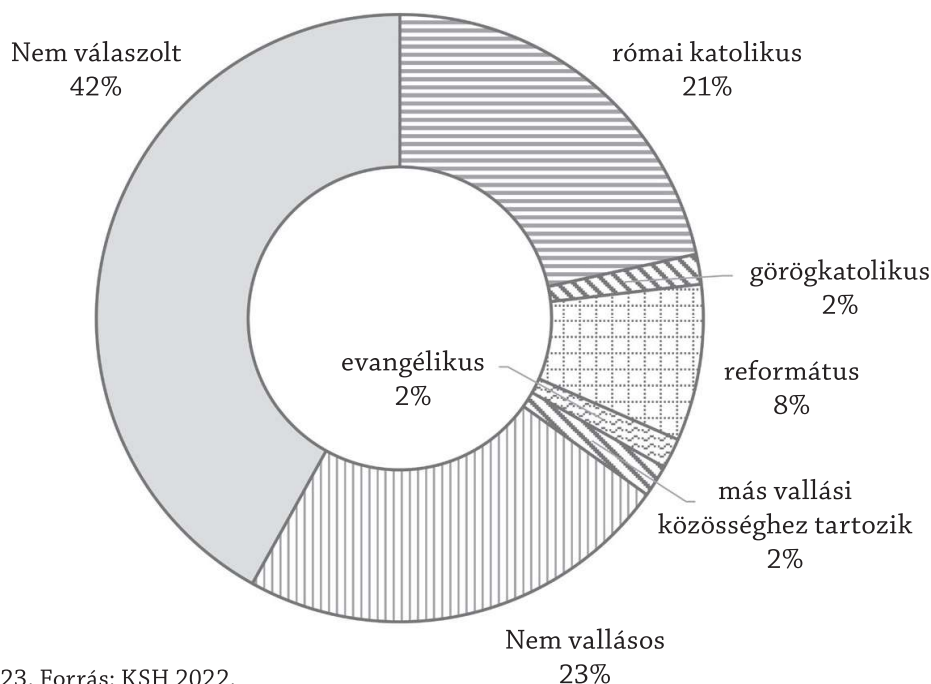
Népszámlálás felekezethez tartozás 2001/2011/2022

2011-ben még elég vegyes képet mutatott az egyes vallási közösségek létszám-változása. A három nagy hagyományos felekezet lényegében nagyon hasonló mértékben, 30%-kal csökkent akkor a tíz évvel korábbi létszámához képest. Bár már akkor is igaz volt, hogy a római katolikusoknál volt a legjelentősebb csökkenés és a legkisebb a reformátusoknál. Viszont itt volt egy nagyon jelentős eltérés is. 2011-ben a görögkatolikusok még a római katolikusoknál is jelentősebb mértékben vesztek a létszámukból. Valamint a hagyományos kisebb felekezetek inkább stagnáltak, míg az új neoprotestáns és más nem keresztyén felekezetek igen jelentős növekedést tudtak felmutatni. Példaként a Hit Gyülekezetének hívei 2011-ben majdnem megötszörözödtek (491%).

2022-ben erősen más képet látunk. Jelentős növekedést már szinte senki nem tud felmutatni. Általános a kis felekezeteknél is a stagnálás vagy az ahhoz közeli állapot. A nagyobbak általában valamelyest csökkentek. Sőt még a tudatosan nem vallásosak létszáma is a 10 évvel korábbi létszám 86%-ra esett vissza, több mint 250 ezer fővel csökkenve. A legjelentősebb csökkenést, leszámítva az Izraelita és a Jehova tanúi közösséget, a római katolikus egyház szenvedte el. Lényegében tovább folytatódott az előző évtized csökkenésének tendenciája. Most is közel 30%-át elvesztették az egy évtizeddel korábbi létszámuknak. Ez azt is jelenti, hogy 21 év alatt több mint a felét elvesztették azoknak, akik magukat római katolikusnak tartják. Ez különösen fájdalmas lehet annak a tükrében, hogy ezzel párhuzamosan a görögkatolikusok szinte alig vesztek híveket az utóbbi években. A görögkatolikus közösség az elmúlt 11 évben összesen 8%-ot csökkent. Ha megpróbáljuk valamelyest prognosztizálni a jövőt, akkor azt leginkább a 15 évesnél fiatalabbak felekezeti hovatartozása alapján tehetjük.

15 évnél fiatalabbak felekezeti hovatartozása 2022

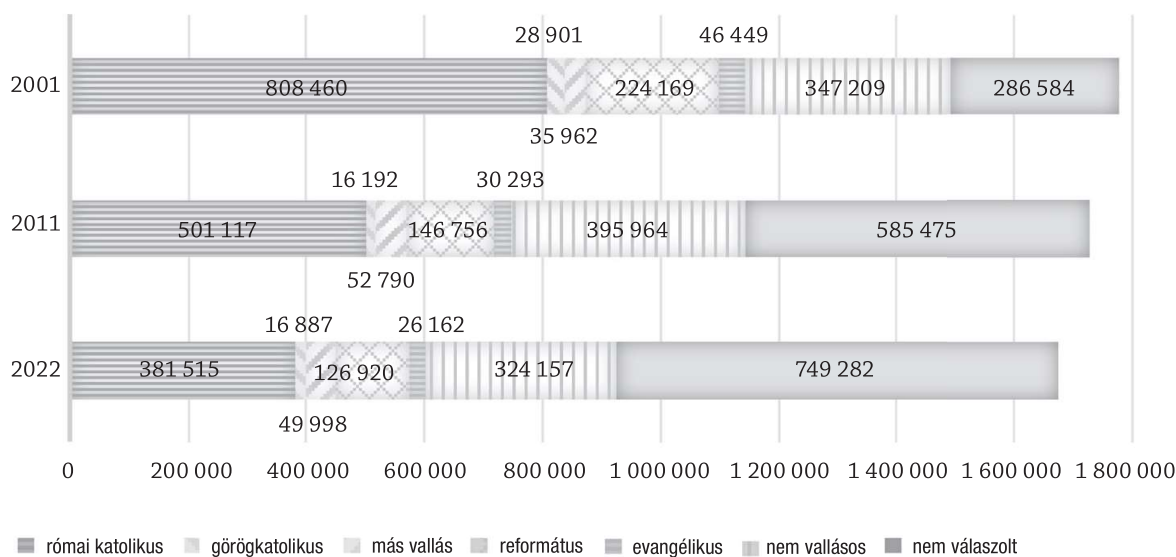
©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

Ebből világosan látható, hogy a római katolikus egyház zsugorodásának tendenciája kis valószínűséggel fog lassulni a következő évtizedben. Természetesen ezt a folyamatot sok minden átszínezheti, de alapvető tendenciája világos. Ezt az is alátámasztja, hogy nem egy sajátos magyarországi jelenségről van szó. A római katolikus egyház legerősebb fellegvárának tartott Lengyelországban is közel 20%-ot vettett a híveiből 10 év alatt. Hogy ez ott sem minden vallási közösségre egyformán ható folyamat, azt onnét láthatjuk, hogy a második legnagyobb vallási közösséget jelentő Lengyel Ortodox Egyház esetében csak 3% csökkenést eredményezett.²

A felekezetek helyzete a fő településtípusonként

Ha a népszámlálási adatokat települési szinten vizsgáljuk meg, akkor további érdekességeket figyelhetünk meg. Habár a katolikusok a fővárosban veszítettek a legkevesebbet az elmúlt 11 évben a katolikus vallásúakból (24%-t), de ez a többiekkel összehasonlítva még kontrasztosabb. Hiszen Budapesten a görögkatolikusok száma még nőtt is 4%-kal az elmúlt időszakban. A katolikusok után a legnagyobb csökkenést a nemvallásosok csoportja szenvedte el a fővárosban. Ők nem csak, hogy 18%-kal kevesebben vannak mint 11 éve, de még a 21 évvel korábbi létszámot sem érik el. Az evangélikusok és reformátusok egyaránt 14%-os csökkenést tudhatnak maguknak, míg az összes többi vallási közösség 5%-ot.

Budapest 2001/2011/2022

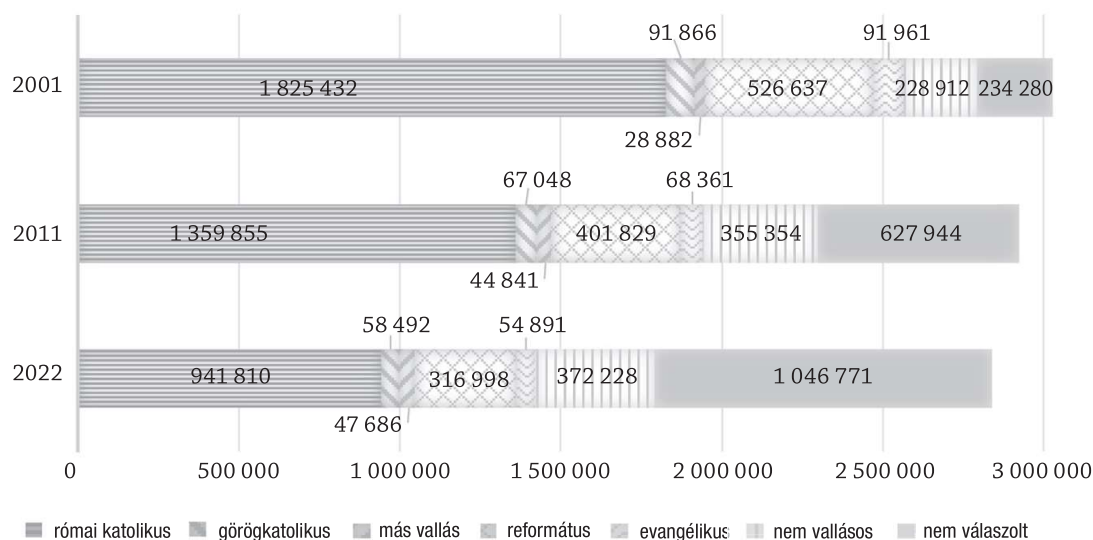

©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

Ellentétben azokkal az elemzésekkel, melyek szerint a római katolikus egyházban most zajlik le az a nagymértékű „népegyházi” csökkenés, ami a protestánsoknál egy évtizeddel korábban, a római katolikusoknál ez a folyamat már korábban is erősebb volt, de az elmúlt évtizedben sem lassult jelentősen. Sőt azt láthatjuk, hogy míg Budapesten az évezred első évtizedében még 38, addig a második évtizedben 24%-ot veszítettek, addig a megyei jogú városokban 34 és 28% a két évtized mérlege. A protestánsoknál Budapesten ez 35 és 14%, míg a megyei jogú városokban a reformátusok esetében 33 és 14%, az evangélikusoknál 32 és 19%. Az egyéb városok esetében azt láthatjuk, hogy az első évtizedben a három nagy felekezet szinte azonos arány-

ban 30%-ot veszített a híveiből, ami a nagyobb városokhoz viszonyítva lényegesen kisebb csökkenés volt. Ez a 30%-os tendencia a római katolikusoknál nem lassult azóta sem. A két protestáns felekezetenél viszont 20%-nál kisebb volt valamivel a csökkenés. A legnagyobb meglepetést a falvaknál láthatjuk. Itt 2001 és 2011 között a három nagy felekezet közel 25%-os csökkenést könyvelhetett el. A reformátusok 24%-ot a két másik egyház 26%-ot. A római katolikusoknál nemcsak hogy maradt az első évtizedben megindult trend, de még jelentősen erősödött is. 2011 és 2022 között 31%-kal csökkent a magukat a római katolikus egyházhoz sorolók aránya. A reformátusoknál 21, míg az evangélikusoknál 20%-os ez az arány.

Községek 2001/2011/2022

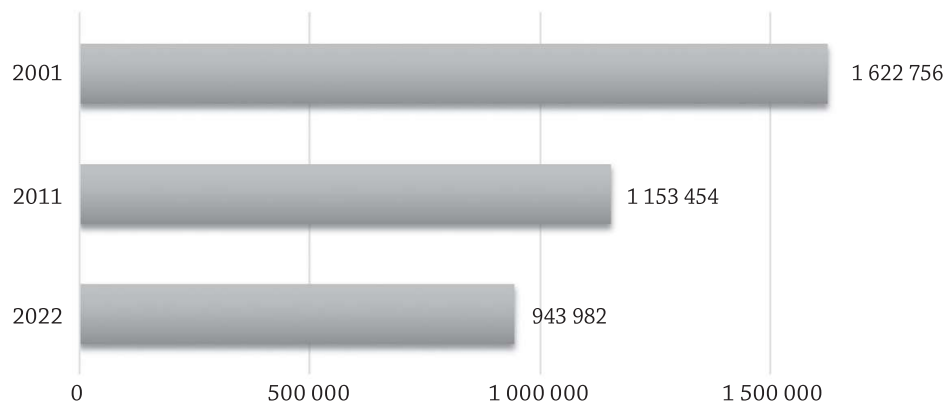

©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

Reformátusok

A magukat reformátusnak vallók száma a 2001-es 1 millió 622 ezerről 2022-re 943 ezer főre csökkent. Ez 42%-os csökkenést jelent. Összehasonlítva a római katolikus egyház esetében ez 51%-os csökkenés. Ez egy nagyon jelentős változás, de mint a lenti ábrából is látható, a tendenciáját tekintve lassult a csökkenés üteme.

Reformátusok összesen

©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

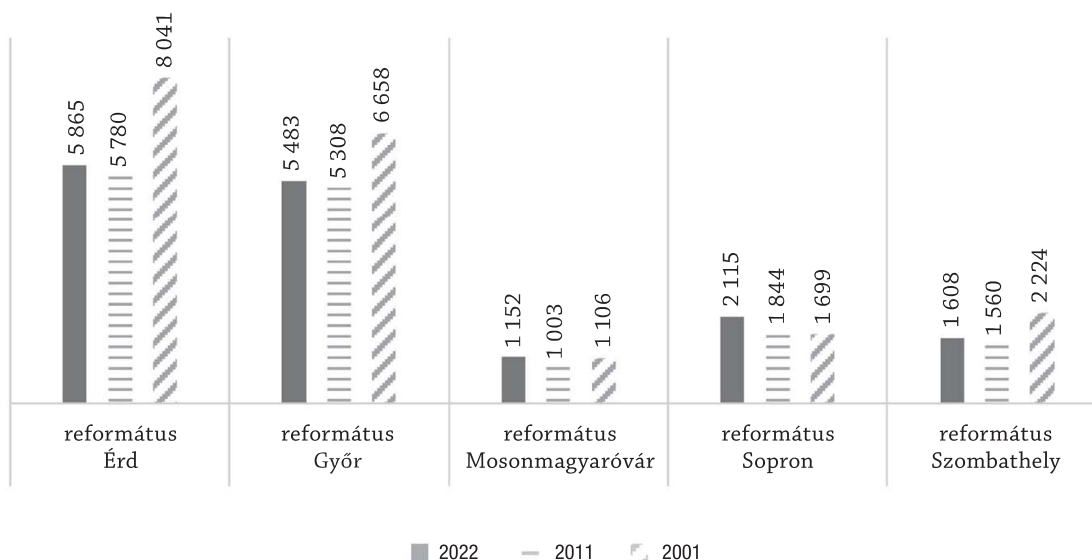
Mint fentebb láthattuk, az évezred első évtizedében a fővárosban és a nagy megyei jogú városokban volt egy jelentősebb csökkenése a reformátusoknak. Ez az elmúlt évtizedben jelentősen lassult. Itt megkockáztatható, hogy a csökkenés jelentős lassulása azzal is összefüggésbe hozható, hogy jelentős volt a falusi és kisvárosi lakosságának a nagyobb városokba és a fővárosba történő beköltözése. Habár jelentősen lassult a kisvárosi és falusi reformátusság lélekszámcsökkenése is, de ez valamivel kisebb mértékben, mint a nagyobb településeken.

A népszámlálás szerint a reformátusok 13 százaléka él Budapesten, 17 százaléka a megyei jogú városokban. A legtöbben, a reformátusok 36%-a kisvárosokban él. Valamivel kevesebben (34%) élnek a községekben, a falvakban. Itt érdemes megemlíteni, hogy az evangélikusoknál a súlypont a nagyobb városokban van, a római katolikusoknál a községekben. Ez a települési szerkezet valószínűleg még mindig sok szempontból gyökerezik a reformációt követő magyar történelem sajátosságaiban.

A négy egyházkerület változásait pontosan nem tudtam még a szűk időbeli korlátok miatt reprodukálni, hiszen itt nem tökéletesen azonos a nagyobb megyei szintű közigazgatási egységekkel az átfedés. Ennek ellenére, ha körülbelül az egyházkerületekkel megegyező közigazgatási egységek adatait vesszük alapul, akkor a következőket láthatjuk.³

Meglepő módon az elmúlt 21 évben nem volt jelentős elmozdulás az egyházkerületek között. A Dunántúli és a Tiszáninneni Református Egyházkerület nagyjából őrzi az egyházon belüli arányát. A Tiszántúli még mindig a legnagyobb, habár csökkent valamelyest a százalékos aránya. A Dunamellék valamelyest növelte a belső arányát.

Települések növekvő református közösségekkel

©Csanády M. 2023. Forrás: KSH 2022.

Ha néhány konkrét település adatait megvizsgáljuk, akkor további meglepő jelenséggel találkozhat az érdeklődő.

Ilyen örömteli meglepetés, hogy Szombathelyen, Győrben, Mosonmagyaróváron és Sopronban nemhogy csökkent volna a reformátusok száma az elmúlt évtizedben, de még nőtt is. Sőt ezeknek a településeknek a református növekedését hajlamos volna a szociológus az országon belüli mobilitással magyarázni. Hiszen a nyugat-magyarországi régió vagy a budapesti agglomeráció az elmúlt évtizedben tömeges bevándorlást könyvelhetett el az ország keleti, északkeleti vagy éppen déli területeiről. Viszont, ha megnézzük ezeknek a településeknek az adatait felekezeti összehasonlításban, akkor meglepő adatokat láthatunk. A másik két felekezet mutatói nemhogy javultak a térségben, hanem ha nem is teljesen az országos átlaggal azonos mértékben, de jelentősen csökkentek. Ezért a református közösségek növekedésének az okai legalábbis összetettek kell legyenek. Ennek az okait érdemes volna jobban körüljárni az elkövetkező időben.

1 european centre for disease prevention and control <https://vaccinetracker.ecdc.europa.eu/public/extensions/covid-19/vaccine-tracker.html#uptake-tab> – **2** Külön érdemes megjegyezni, hogy a Jehova Tanúi közösség Lengyelországban is a Római Katolikusokkal szinte azonos mértékben veszített a híveiből. Mindeközben a többi kis közösség összességében nem veszített és a nem keresztény közösségek elég jelentősen növelték a követőik számát. – **3** A következő vármegyék alapján számoltam: Tiszántúli Egyházkerület: Hajdú-Bihar vármegye, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye, Békés vármegye, Csongrád-Csanád vármegye. Tiszáninneri Egyházkerület: Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye, Heves vármegye. Dunamelléki Egyházkerület: Budapest, Pest vármegye, Baranya vármegye, Tolna vármegye, Nógrád vármegye, Bács-Kiskun vármegye. Dunántúli Egyházkerület: Fejér vármegye, Komárom-Esztergom vármegye, Veszprém vármegye, Győr-Moson-Sopron vármegye, Vas vármegye, Zala vármegye, Somogy vármegye.

Idézett forrásmunkák

Központi Statisztikai Hivatal. (2001). A 2001. évi népszámlálás személyi kérdőívei. Forrás: KSH: https://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kerdoiv/hun_4.html

Központi Statisztikai Hivatal. (2011). Személyi kérdőív. Forrás: KSH: <https://www.ksh.hu/nepszamlalas/docs/kerdoivek/szemely.pdf>

Központi Statisztikai Hivatal. (2022. október 22). Sikeresen zárult a 2022. évi népszámlálás. Letöltés dátuma: 2023. november, forrás: Népszámlálás 2022: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu>

Központi Statisztikai Hivatal. (2022). Kérdőív. Forrás: Népszámlálás 2022: https://nepszamlalas2022.ksh.hu/media/KSH_nepszamlalas_2022_kerdoivminta.pdf

Központi Statisztikai Hivatal. (2023. február 16). Közzétette a 2022. évi népszámlálás első eredményeit a KSH. Letöltés dátuma: 2023. november, forrás: Népszámlálás 2022: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/hirek/kozzetette-a-2022-evi-nepszamlalas-elso-eredmenyeit-a-ksh>

Rosta, G. (2023. október 05). Együtt vallástalanodunk Európával, míg Afrikában és Ázsiában is jön föl a kereszténység. Heti Válasz Podcast, <https://www.valaszonline.hu/2023/10/05/rosta-gergely-podcast-nepszamlalas-2022-vallasi-eredmenyek-elemzes/>. (B. Borbás, Kérdező:) Válasz Online.